

UN PROFESSOR SINGULAR?

Josep M. Soler i Prats

És un goig constatar aquí que la influència de Pallach, després de tants anys, ha estat i és encara molt gran i a molts nivells; i és que -quan en parlem- se'ns fa difícil destriar-ne l'home, el polític i el pedagog; aquell home coherent entre el dir i el fer, compromès al màxim amb la societat en general i d'aquest país en particular, i sempre amb mirada preferent cap a la importància de l'educació; i és que educació, democràcia, política, i pedagogia es toquen. Ell mateix escrivia: "Els règims democràtics suposen un gran esforç d'educació i de preparació que només pot efectuar-se, precisament, vivint la democràcia, practicant-la com esdevé, dit sigui de passada, en tots els autèntics processos educatius".

El professor Pallach que vaig conèixer l'any 1970 vessava proximitat, donava confiança i procurava reptes de futur; amb senzillesa, fent les coses fàcils i no per això menys profundes; amb honestedat, fermesa i esperit crític, però amb total respecte als altres, amb la mà estesa, amb diàleg constant per afavorir situacions de canvi, de progrés, de tots i per a tots els seus alumnes. Recordo especialment el seu primer dia de classe amb nosaltres, com a professor de "Introducción a las Ciencias de la Educación" a la Sección Filial de la UAB a Girona; des d'un costat de l'aula, mig a peu dret i amb les ulleres a la mà, ens interrogava fortament: "I per a vostès, què és l'educació?" "Pen-

sin, reflexionin, comentin". Tothom hi podia dir la seva, sigui individualment o en grup. Cercava una reflexió profunda, seguida de resums individualitzats que ens feia fer i que ens retornava amb el seu comentari: "L'educació, d'alguna manera, és un procés contradictori; per una banda és transmetre coneixements, habilitats, tècniques, valors i pautes de conducta d'una cultura determinada, però, alhora –i aquesta és l'aparent contradicció– és també fer persones capaces de criticar constructivament, no de forma malèvola i desqualificadora sense més; és canviar allò que socialment és modificable, tot pensant en el bé comú". I, encara ara, tants anys després, penso que ens ho hem de seguir preguntant: l'educació, com l'entendem? Què és per a nosaltres, avui, educar?". És només el que es fa a les aules? Quin paper hi ha de tenir cadascú?

Vaig unes setmanes més enllà, avançat el primer trimestre d'aquell curs; els alumnes, per grups, presentàvem temes que ell proposava i que després ens feia compartir, essent comentats entre tots. Estàvem tan entusiasmats que un dia, abans d'arribar ell a l'aula, n'anàvem parlant. Arribà i en veure que, d'alguna manera, la classe és com si ja hagués començat, s'assegué en un costat, i, respectuosament, insistí que seguíssim. Ell escoltava atentament, anotava alguna cosa; més endavant deixà anar alguns interrogants "I què en pensen...?" "Per què...?" "Com creuen que...?", "Estàriem tots d'acord en...?", "I si...?". Escoltar, dialogar, orientar, implicar tothom, cercar camins d'entesa entre la teoria i la pràctica, amb esperit crític i pensant que no tot està acabat i que sempre, en avaluar les coses, aquestes són perfectibles.

En aquells primers moments no sabíem res del seu passat i encara menys que el seu compromís amb el país anava molt més enllà de l'àmbit educatiu formal. Va ser posteriorment, quan -a través de "flaixos ocasionals de premsa de l'època"- vam començar a saber més coses sobre tot això.

Els lligams pedagògics amb ell van seguir essent nombrosos; la proximitat del meu lloc de residència amb el seu, entre altres coses, encara em facilità més aquest contacte. Fins i tot em dirigí (1973-74) la tesina de llicenciatura, amb trobades de cap de setmana a casa seva, -robant-li hores d'estar ell amb la família- i que mai ho podré agrair prou. Puc assegurar que al costat de Pallach, lluny de l'adoctrinament o de la pura idea transmissora, l'alumnat hi podíem trobar alhora "l'ajuda d'un amic, el somriure d'un company, la paciència d'un mestre, l'orientació d'un psicopedagog, l'explicació d'un professor i la ciència d'un doctor" -com ja he escrit en altres ocasions-. Era realment així.

Entre el 1974 i el 1976, el Pallach polític em fascinà; el seguia en xerrades, articles, actes diversos, fins que poc abans de la seva mort havia decidit unir-me a Suñer, Isern i Brunet, en la cèl·lula del PSC-R de la meua localitat. Tot en va: pocs dies després ens deixava. Aquell adeu, allà al carrer Canuda, ens deixà orfes. Encertadament o no, mai més no he sabut -o no he tingut la valentia- d'identificar-me del tot en una opció política en la qual militar; el seu estel, no obstant això, mai no l'he pogut oblidar. I ha estat ara, fa uns pocs anys quan vaig decidir encetar i emprendre el camí del que avui és la Fundació que porta el seu nom i en la qual s'hi vessen molts dels seus valors; amb el lema "Tothom educa, s'educa tothom; fem xarxa", tradueix tant en la seva missió com en llurs activitats, aquell seu esperit o tarannà. El fet d'entendre l'educació en un sentit ampli, molt més enllà de les aules i prou, i que comporta sempre -en el grau que sigui- un compromís social.

Si com ell deia referint-se a l'educació, el QUÈ, en majúscules, és important, no podem oblidar mai el COM, ho faci qui ho faci: tarannà d'implicació grupal, social, d'afany més col·laboratiu que competitiu, i sempre amb visió de futur.

Si hagués de resumir -amb una sola o molt poques paraules- tot allò que d'ell han dit tantes persones del món polític -d'uns partits o d'altres-, del món acadèmic, de la pròpia família, amics i coneguts, fins i tot ell mateix, crec que la paraula **coherència** s'escauria totalment i permanentment en ell. Sigui en uns àmbits més propis d'ell o en altres més aparentment diferenciats, en moments de concòrdia o de crítica, d'aplaudiments o d'insults, en sessions d'aula o claustre, en les relacions familiars amb l'esposa, filla i nets, joiós d'un congrés reeixit o patint fins a l'infart, sempre hi trobem aquest rerefons:

- "L'home dret" de l'Antònia -la seva Tona-; "sempre es debatia de tot en família", "em donaven ocasió de pensar i de dir".

- "L'home de fortes conviccions, forjades al llarg de meditades i contrastades reflexions", "apassionat, pragmàtic, tenaç, realista, precursor, creïble...", "predisposició permanent a rectificar", d'Amadeu Cuito i d'altres.

- "L'educació ha de fer homes responsables del propi destí", "sense un clima de llibertat i participació, les reformes de l'ensenyament, per bones que siguin, capolen de pressa"-el mateix Pallach.

- "Si no hagués estat per ell, hauria pensat l'educació separatament de la política; hauria caigut en angelisme o idealisme", d'Octavi Fullat.

I no acabaríem! En tot cas, coherència en grau superlatiu, en totes les actuacions de la seva vida. Només un professor singular? O diferent? Segur que sí, però crec també que molt i molt més! Talment com diu la seva Teresona -la Teresa Juvé-, referint-se a ell: "Jo sempre l'he portat i el porto al meu cor; ell està amb mi i jo amb ell", crec que, cent anys després del seu naixement, també d'alguna manera Josep Pallach, segueix viu entre molts de nosaltres.